

## Boganmeldelse

*Markeder i opbrud. Faglige bidrag ved 60-års jubilæet for Aarhus Universitets Institut for Økonomi.* Redigeret af Per Nikolaj D. Bukh og Peter Skott. Århus: Aarhus Universitetsforlag. 1996. 304 s. Kr. 198,00.

Aarhus Universitets Institut for Økonomi fyldte 60 år i 1996 og har i den anledning udgivet et jubilæumsskrift, »Markeder i Opbrud«.

Det er som langt de fleste jubilæumsskrifter lidt problematisk at anmelde. Det første problem er, at der er tale om 18 vidt forskellige artikler, som kun har det til fælles, at de optræder i samme jubilæumsskrift. Man kan ikke påstå at bogens titel er misvisende, men de fleste økonomiske artikler kan jo på den anden side puttes ind under denne overskrift, eftersom økonomi først og fremmest beskæftiger sig med markeder. Men bortset herfra, så er der et betydeligt spænd mellem bogens mange emner, der spænder fra privatisering i Rusland, postordresalg i Japan til fusionstab i den danske grovvarerhandel og problemer i årsregnskabsteorien.

Denne spredning i emner gør det vanskeligt at komme med en egentlig anmeldelse, fordi man hverken kan komme med en samlet vurdering eller yde de enkelte bidrag retfærdighed.

Det andet problem er, hvilken berettigelse et sådant jubilæumsskrift egentlig har. Det angives i forordet, at man ikke har tilstræbt en rød tråd, men at bidragene er eksempler på emner, der optager Økonomisk Instituts forskere. Bidragene er skrevet med sigte på en bred interessentkreds, der omfatter instituttets kandidater og aftagere af kandidater, opinionsdannere og andre med en naturlig interesse for den økonomiske faggruppe.

Denne målsætning afspejler sig klart i artiklerne. Der er som altafgørende hovedregel tale om velskrevne og pædagogiske artikler, skrevet i et væsentligt mere »tilgængeligt« sprog, end økonomer normalt benytter sig af.

Teknikken er generelt holdt nede på et sådant niveau, at man kan læse artikler også uden for sit eget speciale uden forståelsesproblemer.

Ikke desto mindre står man måske nok tilbage med følelsen af, at på trods heraf er mange af emnerne så »snævre«, at de fleste læsere, med mindre de i forvejen kender forfatterne, kun vil finde det interessant at læse en lille del af artiklerne. I en verden, hvor vi i stadig stigende omfang bombarderes med artikler og bøger, som vi burde læse og hvor det store problem er at finde ud af, hvor vi skal finde de for os relevante artikler, er sådanne blandede antologier ikke særlig hensigtsmæssige. De retter sig først og fremmest mod forhenværende studerende, som har lyst til at se, hvad deres gamle lærere nu går og sysler med og de vil ikke få lov til at overleve mange år på reoler, der i forvejen bugner af bøger, tidsskrifter og konferencemapper.

Sådanne festskrifter minder lidt om de blandede konglomerater som ITT og ØK i 70'erne, hvor vi i undervisningen typisk gør meget ud af at forklare vore studerende, at summen ofte er mindre end værdien af enkelt-delene.

Men alt dette er først og fremmest en indvending mod selve genren, som jeg mener efterhånden har overlevet sig selv, bl.a. fordi de enkelte institutter idag i deres årsberetninger gør meget ud af at dække omverdenens informationsbehov ved at beskrive, hvilke områder, de enkelte institutter dækker. Det er ikke en indvending mod de enkelte indlæg.

Bogen er inddelt i 5 hovedafsnit, der hver for sig består af 3-5 artikler.

Afsnittet »Markedsregulering og strukturpolitik« består af 4 ret uens artikler. Mogens Dilling-Hansen skriver om den regionale erhvervs politik i Danmark. Gunnar Thorlund Jepsen skriver om narkomarkedet, mens Møllgaard, Overgaard og Øhlenschläger Madsen diskuterer den danske konkurrencelov i lyset af moderne industriøkonomi. Endelig behandler Peder J. Pedersen udviklingen i den danske arbejdsmarkedspolitik.

Afsnittet »Finans- og skattepolitik« er en

## Boganmeldelse

*Markeder i opbrud. Faglige bidrag ved 60-års jubilæet for Aarhus Universitets Institut for Økonomi.* Redigeret af Per Nikolaj D. Bukh og Peter Skott. Århus: Aarhus Universitetsforlag. 1996. 304 s. Kr. 198,00.

Aarhus Universitets Institut for Økonomi fyldte 60 år i 1996 og har i den anledning udgivet et jubilæumsskrift, »Markeder i Opbrud«.

Det er som langt de fleste jubilæumsskrifter lidt problematisk at anmelde. Det første problem er, at der er tale om 18 vidt forskellige artikler, som kun har det til fælles, at de optræder i samme jubilæumsskrift. Man kan ikke påstå at bogens titel er misvisende, men de fleste økonomiske artikler kan jo på den anden side puttes ind under denne overskrift, eftersom økonomi først og fremmest beskæftiger sig med markeder. Men bortset herfra, så er der et betydeligt spænd mellem bogens mange emner, der spænder fra privatisering i Rusland, postordresalg i Japan til fusionstab i den danske grovvarerhandel og problemer i årsregnskabsteorien.

Denne spredning i emner gør det vanskeligt at komme med en egentlig anmeldelse, fordi man hverken kan komme med en samlet vurdering eller yde de enkelte bidrag retfærdighed.

Det andet problem er, hvilken berettigelse et sådant jubilæumsskrift egentlig har. Det angives i forordet, at man ikke har tilstræbt en rød tråd, men at bidragene er eksempler på emner, der optager Økonomisk Instituts forskere. Bidragene er skrevet med sigte på en bred interessentkreds, der omfatter instituttets kandidater og aftagere af kandidater, opinionsdannere og andre med en naturlig interesse for den økonomiske faggruppe.

Denne målsætning afspejler sig klart i artiklerne. Der er som altafgørende hovedregel tale om velskrevne og pædagogiske artikler, skrevet i et væsentligt mere »tilgængeligt« sprog, end økonomer normalt benytter sig af.

Teknikken er generelt holdt nede på et sådant niveau, at man kan læse artikler også uden for sit eget speciale uden forståelsesproblemer.

Ikke desto mindre står man måske nok tilbage med følelsen af, at på trods heraf er mange af emnerne så »snævre«, at de fleste læsere, med mindre de i forvejen kender forfatterne, kun vil finde det interessant at læse en lille del af artiklerne. I en verden, hvor vi i stadig stigende omfang bombarderes med artikler og bøger, som vi burde læse og hvor det store problem er at finde ud af, hvor vi skal finde de for os relevante artikler, er sådanne blandede antologier ikke særlig hensigtsmæssige. De retter sig først og fremmest mod forhenværende studerende, som har lyst til at se, hvad deres gamle lærere nu går og sysler med og de vil ikke få lov til at overleve mange år på reoler, der i forvejen bugner af bøger, tidsskrifter og konferencemapper.

Sådanne festskrifter minder lidt om de blandede konglomerater som ITT og ØK i 70'erne, hvor vi i undervisningen typisk gør meget ud af at forklare vore studerende, at summen ofte er mindre end værdien af enkelt-delene.

Men alt dette er først og fremmest en indvending mod selve genren, som jeg mener efterhånden har overlevet sig selv, bl.a. fordi de enkelte institutter idag i deres årsberetninger gør meget ud af at dække omverdenens informationsbehov ved at beskrive, hvilke områder, de enkelte institutter dækker. Det er ikke en indvending mod de enkelte indlæg.

Bogen er inddelt i 5 hovedafsnit, der hver for sig består af 3-5 artikler.

Afsnittet »Markedsregulering og strukturpolitik« består af 4 ret uens artikler. Mogens Dilling-Hansen skriver om den regionale erhvervs politik i Danmark. Gunnar Thorlund Jepsen skriver om narkomarkedet, mens Møllgaard, Overgaard og Øhlenschläger Madsen diskuterer den danske konkurrencelov i lyset af moderne industriøkonomi. Endelig behandler Peder J. Pedersen udviklingen i den danske arbejdsmarkedspolitik.

Afsnittet »Finans- og skattepolitik« er en

smule mere harmonisk, men ikke meget. Der er en artikel af Torben M. Andersen om finanspolitiske muligheder i en lille åben økonomi, en artikel af Bo Sandemann Rasmussen om behovet eller mangel på samme for harmonisering af beskatningen af arbejdskraft i EU og endelig en artikel af Jan Rose Sørensen om ufuldkommen konkurrence, finanspolitik og arbejdsløshed.

Afsnittet »Samarbejde mellem virksomheder« er vel det mest harmoniske, med 3 artikler, der hver for sig behandler problemstillinger i forbindelse med virksomheders samarbejde eller samhandel. Her er artikler af Per Blenker, Jens Geneke og Henrik B. Sørensen.

Afsnittet »Transitionsproblemer i øst og nord« dækker over interessante, men vidt forskellige artikler. Arne Gotfredsen skriver om privatisering i Rusland og problemerne i forbindelse med voucher-modellerne, Martin Paldam behandler de forhold, der bestemmer Danmarks økonomiske og politiske relationer med Færøerne og Grønland, mens Philipp Schröder og Ebbe Yndgaard diskuterer inflationen i Central- og Østeuropa efter liberaliseringen, som jo er af en noget anden art end den inflation, vi har kendt i de vestlige lande, idet der kom nogle betydelige effekter i forbindelse med selve ændringen fra planøkonomi med subsidier til markedsøkonomi.

Det afsluttende afsnit er – som det normalt er i festskrifter – den ultimative rodekasse, ikke kvalitetsmæssigt, men emnemæssigt. Under overskriften »Planlægning og styring« finder man en artikel af Geel Andersen om årsregnskabsteori, en artikel af Lars Bonderup Bjørn om postordresalg i Japan, en artikel af Niels Peter Mols om fusionstab i den danske grovvarebranche med en diskussion af, om der blandt nogle kunder er modvilje mod andelsbevægelsen, en artikel af Jørn Flohr Nielsen om service hhv. i det offentlige og i den private sektor og endelig en artikel af Bendt Rørsted om europæisk mærkevarestrategi.

Som man vil se, er emnerne mange, meget forskellige og ofte forholdsvis snævre set i forhold til den »almindelige økonomilæser«, der har taget sin eksamen for 10-15 år siden og siden har haft et arbejde, hvor han er ret specialiseret.

Hvad der i bogen antagelig først og fremmest vil fange læsere, er de artikler, der beskæftiger sig enten med meget centrale emner eller også med emner af en art, hvor de fleste af os har en mening. Af disse artikler kan der måske være grund til at fremhæve 3.

Martin Paldam har skrevet en artikel »Købe venner, købe frænder« om forholdet mellem Danmark på den ene side og Grønland og Færøerne på den anden side, hvor han diskuterer, hvad der bestemmer dels tilskuddene til disse områder og dels den grad af selvstændighed, disse områder opnår. Han afviser hårdt men elegant de forklaringer, der hviler på, at støtten er til Danmarks fordel, hvad enten det nu er forklaringen om, at amerikanske baser på Færøerne og Grønland gav Danmark credit, forklaringer om, at Danmark håber på store olie- og mineralfund eller at støtten vender tilbage til Danmark i form af beskæftigelse. På samme måde afvises overbevisende de »juridiske« argumenter om, at Danmark har en forpligtigelse til et givet støtteniveau. Paldam hører til de »gammeldags« økonomer, der bruger tid på at finde et prægnant billede eller eksempel, der står tilbage i hukommelsen. Når alt andet fra dette festskrift er glemt, vil jeg huske den bidende kritik af synspunktet om, at Danmark betaler subsidier til Færøerne som en pris for en »lodseddel«, nemlig håbet om store oliefund. Paldam anfører fuldt korrekt, at dels er sandsynligheden meget lille, dels at Færøerne i den situation efter al sandsynlighed vil rive sig løs uden modstand fra dansk side og skriver: »Hvem vil betale for en lodseddel, hvor den helt store usandsynlige gevinst består i, at man slipper for at betale mere i fremtiden?«

Gunnar Thorlund Jepsen har en artikel om narkotikamisbrug og narkomarkedet, hvor han belyser problemerne ud fra økonomiske argumenter. Han argumenterer for en »semi-Friedmansk model«. Friedman har argumenteret for en total liberalisering, så prisen på narko falder ned til produktionsomkostningerne, hvorved incitamentet til narkokriminaliteten falder væk, bortset fra behovet til dækning af leveomkostninger i øvrigt, som jo i hvert fald i Danmark med vores socialsystemer er særdeles beskedent. Jepsen argumenterer for, at staten under kontrol udleverer narko til narkomaner til

øjeblikkelig indtagelse på stedet. Blandt Thorlund Jepsens argumenter for ikke at legalisere narko totalt er bl.a., at det ikke er en reel løsning for en lille åben økonomi, hvor en sådan politik kan tiltrække narkomaner fra andre lande. Økonomen hos Thorlund Jepsen løber enkelte gange af med ham, som når han f.eks. i forbindelse med diskussionen af offentlig distribution af narko føler det nødvendigt at understrege, at narkoen skal udleveres »til underpris – eventuelt gratis – til de hårde narkomaner«. Det er næppe værd at bruge tid på at diskutere, om de hårde narkomaner skal dække produktionsomkostningerne, da deres indtægter jo i øvrigt stammer fuldstændig fra det offentlige. Der er tale om et oplagt emne, hvor det er muligt at anvende økonomiske analyse og som vil interessere en bred kreds.

Peder Pedersen har en artikel om opbrud i arbejdsmarkedspolitikken, vel nok på mange måder ennemæssigt det mest centrale indlæg. Der fokuseres dels på uddannelsens betydning, dels på spørgsmålet om udbudsbegrænsning (tidlig pensionering og orlovsordninger) som midler til at begrænse arbejdsløsheden. Han argumenterer overbevisende for, at udbudsbegrænsning ikke er noget effektivt middel til at dæmpe arbejdsløsheden på langt sigt. Man kan måske være lidt usikker overfor, om yderligere uddannelse i dag helt vil have så positive effekter, som forfatteren antager. Spørgsmålet er jo, om man efterhånden er nået dertil, at yderligere uddannelse er præget af det stadig faldende grænseudbytte. Men emnet er centralt og som de ovenfor nævnte præget af, at mange læsere

vil have synspunkter på spørgsmålet i forvejen og derfor med udbytte vil kunne læse artiklen.

Pladshensyn forbyder en egentlig gennemgang af alle artiklerne i bogen.

Bogen prydes med et kunstværk, der kaldes »Mellem Scylla og Charybdis«. Det illustrerer meget godt de grundlæggende problemer, der er med jubilæumsskrifter. Det er en næsten uløselig opgave på én og samme tid at finde emner, der er brede nok til at interessere mange læsere og samtidig smalle nok til, at der ikke bliver tale om repetition af kendt viden.

»Markeder i Opbrud« er en bog for familien, dvs. for dem, der kender en del af forfatterne fra tidligere. En anmeldelse som denne kan ikke yde de mange udmærkede indlæg retfærdighed. Men det er en bog i en næsten umulig genre, og følgelig også vanskelig at anmeldte. På de finansielle markeder har man i de senere år gjort en hel del ud af at opbryde finansielle aktiver, så de er tilpassede kundernes præferencer, jf. f.eks. opdelingen af obligationer i 0%-obligationer med forskellig løbetid. Jubilæumsskrifter er oplagte kandidater til en sådan opbrydning. Men vi forskere kan jo glæde os over, at vi ikke bliver testet så hårdt af markedsmekanismen. Vores løn bliver betalt af det offentlige og vores publikationer bliver udgivet med støtte. I dette tilfælde har bidrag fra Aarhus Universitets Forskningsfond muliggjort offentliggørelsen.

*Michael Møller  
Institut for Finansiering,  
Handelshøjskolen i København*